

Προστασία και αποκατάσταση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς

Σε όλες τις περιόδους της ιστορίας, η καταστροφή των αρχιτεκτονικών έργων προηγούμενων περιόδων ήταν αναπόφευκτη. Η φθορά του χρόνου και η καταλυτική επίδραση των καιρικών φαινομένων είναι φυσικός νόμος.

Επίσης δεν είναι σπάνιες οι εκτεταμένες καταστροφές κτηρίων, αλλά και ολόκληρων οικιστικών συνόλων, από πυρκαγιά (π.χ. Παρθενώνας κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους), σεισμό (εκτεταμένες φθορές στον Παρθενώνα, από το σεισμό του 1981), ή έκρηξη κάποιου ηφαιστείου κατά τους ιστορικούς χρόνους (εξαφάνιση της Πομπηίας μετά την έκρηξη του Βεζουβίου το 79 μ.Χ.).

Από την αρχαιότητα, εξ άλλου, η καταστροφή των μνημείων, η λεηλασία και η αρπαγή έργων τέχνης αποτελούσε συνήθη πρακτική του πολέμου. Σε πολλές περιπτώσεις οι πόλεις καίγονταν, ακόμη και ισοπεδώνονταν ολοσχερώς, σαν μια ολοκληρωτική επιβεβαίωση της νίκης και με προφανή στόχο - μέσω της εξαφάνισης των πολιτιστικών συμβόλων - την ηθική εξόντωση των ηττημένων, αλλά και την οικονομική και κοινωνική εξαθλίωσή τους.

Αν ένα μνημείο δεν έπεφτε θύμα λεηλασίας ή της εκδικητικής μανίας του εχθρού, σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, συνήθως η τύχη του, σε καιρό ειρήνης, εξαρτιόταν από την δυνατότητά του να ανταποκριθεί σε νέα χρήση και σε μεταγενέστερη εποχή.

Χαρακτηριστικές οι περιπτώσεις ειδωλολατρικών ναών, που μετά την επικράτηση του Χριστιανισμού, μετατράπηκαν σε Χριστιανικούς ναούς, γεγονός που απέτρεψε την καταστροφή τους ή τη λεηλασία τους, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί το καλής ποιότητας και επιμελημένης επεξεργασίας οικοδομικό υλικό τους για την ανέγερση νέων κτηρίων. Ως τέτοια παραδείγματα αναφέρουμε τη μετατροπή της Ροτόντας στη Θεσσαλονίκη σε Ναό του Αγίου Γεωργίου και το Πάνθεον της Ρώμης, που φιλοξένησε στο εσωτερικό του χριστιανικά παρεκκλήσια. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε τη μετατροπή του Ναού της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη σε οθωμανικό τζαμί.

Σε περίπτωση νέας χρήσης, η διατήρηση του κτηρίου εξασφαλιζόταν με στοιχειώδη συντήρησή του. Όταν όμως το αρχιτεκτονικό μνημείο δεν εξυπηρετούσε πια, η διατήρησή του δεν κρίνονταν αναγκαία. Έτσι, ή εγκαταλείπονταν στη μοίρα του, ή κατεδαφιζόταν για να κτισθεί στη θέση του κάποιο νέο κτήριο.

Σε κάθε περίπτωση η γενικότερη στάση της κοινωνίας, απέναντι στο παρελθόν της, αλλά κυρίως το πνεύμα της ζωντανής αρχιτεκτονικής κάθε εποχής, φαίνεται πως επηρέαζε άμεσα και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονταν τα κατάλοιπα του παρελθόντος. Η κατ' αρχήν θεμιτή, αλλά εν τέλει εγωιστική επιδίωξη των αρχιτεκτόνων, κάθε εποχής, για ελεύθερη έκφραση και δημιουργία από δεσμεύσεις του παρελθόντος, αλλά κυρίως η ποιοτική αλλοίωση που πραγματοποιείται με την εμπορευματοποίηση της αρχιτεκτονικής, μετά τη βιομηχανική επανάσταση, έχει ως αποτέλεσμα την εξασθένηση του πνευματικού και πολιτιστικού χαρακτήρα της πόλης.